

در گفت‌وگو با ایکنای تبیین شد مبنای کفویت حضرت زهرا(س) و امیرالمؤمنین(ع)

استاد حوزه و دانشگاه گفت: پیامبر(ص) مبنای کفویت حضرت زهرا(س) و امام علی(ع) را در روایتی به زیبایی فرمود:

استاد حوزه و دانشگاه گفت: پیامبر(ص) مبنای کفویت حضرت زهرا(س) و امام علی(ع) را در روایتی به زیبایی فرمود: «لَوْ لَمْ يَخْلُقِ اللَّهُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ لَمَا كَانَ لِقَاطِمَةَ كَفْوًا؛ اگر خداوند علی بن ابیطالب(ع) را نیافریده بود، هرگز برای فاطمه همسر شایسته ای پیدا نمی شد.»

حجت الاسلام و المسلمین سیدمحمدرضا حسینی، دانشیار گروه تاریخ و تمدن ملل اسلامی دانشگاه پیام نورپیوند آسمانی حضرت زهرا(س) و امام علی(ع) از آموزه های زندگی لبریز است. رعایت «کفویت» یا همسان و هم تراز بودن زن و مرد، از مهم ترین آموزه های این پیوند سرشار از خیر و برکت است و نیز بدون شک، یکی از شروط مهم ازدواج زن و مرد، مسئله کفویت آنان است. مسئله ای که برای بقای نسل، دوام ازدواج و به طور کلی زندگی بهتر بسیار حائز اهمیت است.

از این رو با حجت الاسلام والمسلمین سیدمحمدرضا حسینی، دانشیار گروه تاریخ و تمدن ملل اسلامی دانشگاه پیام نور و استاد سطح عالی حوزه علمیه قم به گفت و گو نشستیم و از دریای سراسر نور زندگی و ازدواج سرشار از خیر و برکت حضرت زهرا(س) و حضرت علی(ع) آموختیم. مشروح گفت و گو در ادامه از نظر می گذرد:

ایکنای- «کفویت» به چه معناست؟

در فرهنگ لغت عربی برای کلمه «کفو» بیش از پانزده معنا برشمردند که تقریباً مترادف یکدیگر هستند؛ همتا، مانند، هم جنس، هم منزلت، هم زی، هم شأن، هم سنگ، هم عیار، هم صفت و همسر از جمله این معانی هستند، اما در اصطلاح دانشمندان علوم اخلاق برای معنای «کفو» بر این باورند، زن و مردی که براساس قوانین شرع اسلام دارای امور مشترکی مانند تحصیلات یا ویژگی هستند، هم کفو یکدیگر هستند.

کفو در ادبیات فارسی به معنای هم پا و هم عیار نداشتن است که فرد را منحصر به خویش می کند و در امر ازدواج اگر کسی هم کفو او شود، یعنی شبیه به اوست.

ایکنای- در قرآن کریم برای کلمه «کفو»، چه تفسیری وجود دارد؟

در قرآن کریم یک مرتبه کلمه «کفو» در آیه چهارم سوره اخلاص «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كَفْوًا أَحَدٌ» آمده است؛ در این آیه کلمه «كُفُوًا» به چهار صورت متفاوت قرائت شده است: قرائت اول، کاف و فاء با حرکت ضمه و همراه با همزه خوانده شود «كُفُوًا»، قرائت دوم، کاف با ضمه و فاء به صورت سکون و همراه با همزه خوانده شود «كُفُوًا»، قرائت سوم کاف و فاء با حرکت ضمه و همراه با واو فتحه دار خواند شود «كُفُوًا» و قرائت چهارم، کاف با ضمه و فاء به صورت ساکن و همراه با واو فتحه دار خوانده شود «كُفُوًا» است، اما معنای این قرائات چندان تفاوتی ندارد و به معنای «و برای او هیچ گاه شبیه و مانندی نبوده است» است.

روایات متعددی از پیامبر گرامی اسلام و ائمه اطهار(ع) درباره هم&irm کفو بودن حضرت زهرا(س) و امام علی(ع) مطرح شده است و بر این اساس هیچ کس شأنیت همسری برای حضرت زهرا(س) و نیز امام علی(ع) نداشتند، پرسش اینجاست چه شئونی از حضرت زهرا(س) امام علی(ع) مشترک هستند که هم کفو یکدیگر بودند؟

ایکنای- آیا در قرآن کریم به شأن و منزلت حضرت زهرا(س) اشاره شده است؟

برخی مفسران گفته اند، ۶۰ آیه در ۴۱ سوره در شأن و منزلت حضرت زهرا(س) نازل شده است و برخی مفسران بر این باورند، ۱۲۵ آیه در ۶۷ سوره درباره شأن حضرت(س) نازل شده است که بخشی از این آیات پیش از ازدواج و برخی پس از ازدواج نازل شده است؛ در این مجال به برخی از این آیات اشاره می کنیم:

اولین آیه، آیه تطهیر و مبنی بر «إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا» (سوره احزاب/ آیه ۳۳) است و ذیل آیه موافق اخبار شیعه و اهل سنت راجع به شخص پیغمبر(ص) و حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س) و حسنین(ع) است که آنان از پلیدی ها دور هستند.

سوره کوثر متبرک به حضرت زهرا(س) و به تعبیر بسیاری از مفسران قرآن کریم، از شئون حضرت زهرا(س) است در دوران

پیامبر(ص)، کافران و جاهلان پیامبر(ص) را به خاطر نداشتن فرزند پسر، ابتر می خواندند و به همین خاطر خداوند در قرآن فرمود: «إِنَّ شَانِكَ هُوَ الْأُبْتَرُ»، دشمنانت خود بی تبار هستند زیرا «إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ» (سوره کوثر/ آیات ۱ و ۳) ما به تو چشمه(کوثر) به نام فاطمه(س) دادیم و ۱۱ نفر از ستارگان آسمان ولایت از نسل تو هستند.

آیه مودت، آیه دیگری در شأن حضرت زهرا(س) است که در آیه ۲۳ سوره شوری آمده است: «ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهَ عِبَادَةَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى» مقصود از مودت و نزدیکیان پیامبر(ص)، فاطمه(س) نیز است.

خداوند در آیه دیگری فرمود: «وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حَيْثُ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا؛ و به پاس دوستی خدا بینوا و یتیم و اسیر را خوراک می دادند.» (سوره انسان/ آیه ۸)، ذیل آیه، یکی از کسانی که اسیران را خوراک می دادند، حضرت زهرا(س) بودند؛ همچنین در آیه مباحله مبنی بر «قَمَنْ حَاجَكَ فِيهِ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْا تَدْعُوا أَبْنَاءَنَا وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَلْ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ» مراد از نِسَاءَنَا، حضرت زهرا(س) است. اینکا- روایات متعددی درخصوص حضرت زهرا(س) وجود دارد، اما به چند مورد از روایاتی که شأن حقیقی ایشان را بیان می کند و به ویژه از زبان پیامبر(ص) است، اشاره کنید.

غیر از آیات، روایات متعددی درباره حضرت زهرا(س) مطرح شده است که مهم ترین آنان، منتسب به پیامبر گرامی اسلام است و در این مجال به چند مورد اشاره می کنیم.

معروف ترین روایت از پیامبر(ص) درباره حضرت فاطمه(س) خطاب به حضرت علی(ع) است که فرمود: «بَا عَلِيٍّ إِنَّ قَاطِمَةَ بَصْعَةَ مِيَّي وَ هِيَ نُورٌ عَيْنِي وَ تَمْرَةٌ فَوَادِي يَسُوؤِي مَا سَاءَهَا وَ يَسُرُّنِي مَا سَرَّهَا؛ به راستی فاطمه(س)، پاره تن من است و او نور چشم من است و او میوه دل من است؛ هر که فاطمه را آزرده کند مرا آزرده کرده است و هرچه فاطمه را خشنود کند مرا خشنود و مسرور کرده است.»(بحارالانوار، جلد ۴۳، صفحه ۲۴) که تعبیری بالاتر از این وجود ندارد.

در حدیث قدسی مشهوری در کتاب جنة العاصمة خطاب به پیامبر(ص) نقل شده است: «یا احمد لولاک لما خلقت الافلاک و لولا علی لما خلقتک و لولا فاطمه لما خلقتکما؛ ای احمد اگر تو نبودی افلاک را خلق نمی کردم و اگر علی نبود تو را خلق نمی کردم و اگر فاطمه نبود شما دو نفر را خلق نمی کردم.» به بیان دیگر ظاهر این روایت خطاب به دو وجود مقدس حضرت زهرا(س) و امام علی(ع) است.

همچنین پیامبر(ص) در حدیث دیگری خدمت به سلمان فرمود: «یا سلمان، مَنْ أَحَبَّ فَاطِمَةَ ابْنَتِي فَهُوَ فِي الْجَنَّةِ مَعِي وَ مَنْ ابْغَضَهَا فَهُوَ فِي النَّارِ؛ ای سلمان، کسی که فاطمه دخترم را دوست بدارد، در بهشت با من است و هر کس با او دشمنی ورزد، در آتش دوزخ است.»(فرائد السمطين، ج ۲، ص ۶۸)

همچنین حضرت علی(ع) از پیامبر اکرم(ص) نقل کرده اند که ایشان فرمود: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَيَغْضِبُ لِعَظْبِ فَاطِمَةَ وَ يَرْضَى لِرِضَاهَا؛ خداوند عزوجل به خاطر خشم فاطمه، خشمگین و برای خشنودی و رضایت فاطمه راضی می شود.»(کنز العمال، ج ۱۲، ص ۱۱۱)

از امام صادق(ع) نقل است که در شأن حضرت فاطمه(س) فرمود: «فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ مِنَ الْأُولَيِّينَ وَ الْآخِرِينَ؛ فاطمه(س) سرور زنان جهانیان از اولین تا آخرین است.»(معانی الاخبار، ص ۱۰۷)؛ همچنین نقل است که پیامبر(ص) این گونه دخترشان را خطاب می کردند: «أَنْتِ مِيَّي وَ أَنَا مِنْكَ؛ ای فاطمه، تو از من هستی و من از تو هستم.»(عیون أخبار الرضا(ع)، جلد ۲، صفحه ۵۹)

از امام باقر(ع) نقل است که در شأن حضرت فاطمه(س) فرمود: «وَ لَقَدْ كَانَتْ عَلَيْهَا السَّلَامُ مَقْرُوضَةً الطَّاعَةِ عَلَى جَمِيعِ مَنْ خَلَقَ اللَّهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ وَالْوَحْشِ وَالْأَنْبِيَاءِ وَالْمَلَائِكَةِ؛ اطاعت از او(حضرت فاطمه زهرا(س)) بر تمام مخلوقات خداوند از جن، انس، پرندهگان، حیوانات وحشی، انبیا و فرشتگان واجب بوده است.»(فاطمه الزهرا، علامه امینی، صفحه ۴۳، چاپ تهران) اینکا- کدام یک از آیات و روایاتی که درشأن و منزلت امیرالمؤمنین(ع) نازل شده است، می تواند دلالتی بر هم کفو بودن ایشان با حضرت فاطمه زهرا(س) داشته باشد؟

از عبدالله ابن عباس که شاگرد تفسیر قرآن کریم امام علی(ع) بوده، نقل است که حدود ۳۰۰ آیه در شأن امام علی(ع) نازل شده است؛ عبدالله ابن عباس مورد قبول تمام عالمان شیعه و اهل سنت و شاگرد خاص حضرت بود.

آیات اکمال دین، تطهیر، مودت، مباحله، ولایت، انفاق و لילה المبيت از جمله این آیات است که برخی از آنان با حضرت فاطمه(س) نیز مشترک هستند؛ همچنین احادیث متعددی نیز از پیامبر اسلام مانند حدیث غدیر درباره شأن و منزلت امام علی(ع) نازل شده است؛ حتی یک نفر از اهالی سنت با حدیث غدیر مخالفت نکردند و همگی بر دلالت آیه به امام علی(ع) اتفاق نظر دارند.

زیرا خداوند بر پیامبر(س) نازل شد و فرمود: «يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ؛ ای پیغمبر، آنچه از خدا بر تو نازل شد برسان که اگر نرسانی تبلیغ رسالت و ادا وظیفه نکرده ای، و خدا تو را از شر مردمان محفوظ خواهد داشت، خدا کافران را راهنمایی نخواهد کرد.» (سوره مائده/ آیه ۶۷)

نقل است که پیامبر(ص) پیش از قرائت حدیث غدیر و زمانی که به مسجدالحرام در مکه می‌رسد، حدیث ثقلین را قرائت می‌کند: «إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ، مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمُ بِهِمَا لَنْ تَضَلُّوا؛ كِتَابَ اللَّهِ وَ عِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي، فَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّىٰ يردَا عَلَيَّ الْحَوْضَ؛ من در میان شما دو چیز گران بها به یادگار می‌گذارم. اگر به آن دو چنگ زنید، هرگز گمراه نمی‌شوید: کتاب خدا و عترتم، یعنی دودمانم. این دو از هم جدا نمی‌شوند تا در کنار حوض کوثر بر من وارد شوند.» (بحار الأنوار، ج ۲۳، ص ۱۴۰، ح ۹۱) مراد از اهل بیت(ع)، حضرت زهرا(س) و امام علی(ع) نیز هستند.

پیامبر(ص) در حدیث دیگری فرمود: «أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَعَلِيٌّ بَابُهَا، قَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِ الْبَابَ؛ من شهر دانشم و علی، دروازه آن است. آن که دانش می‌خواهد، باید از دروازه درآید.» (شرح الأخبار، ج ۱، ص ۸۹) با موشکافی و تفسیر روایات متعدد نقل شده از پیامبر(ص) درباره حضرت زهرا(س) و امام علی(ع) می‌توان به شباهت بیان ایشان درباره شأن و منزلت هر دو بزرگوار پی برد.

برای سخن گفتن از شأن و منزلت حضرت علی(ع) می‌توان به ماجرای قرائت سوره برائت توسط ایشان در مکه اشاره کرد. پس از نزول سوره برائت در سال نهم هجری، پیامبر اکرم(ص) ابتدا ابوبکر را مأمور ابلاغ آیات نخستین این سوره به مشرکان مکه کرد، اما جبرئیل بر پیامبر نازل شد و به وی گفت: «جز تو یا کسی که به منزله تو باشد نمی‌تواند این مأموریت را به انجام رساند.» از این رو، آن حضرت، علی بن ابیطالب(ع) را برای انجام این مأموریت مهم فراخواند و به او سپرد. ایکنای- شبهاتی درخصوص چرایی ذکر نشدن نام حضرت زهرا(س) و امام علی(ع) در قرآن کریم وجود دارد، پاسخ شما به این شبهات چیست؟

اولاً، نام حضرت فاطمه(س) و امام علی(ع) برای جلوگیری از تحریف توسط دشمنان، در قرآن کریم نیامده است زیرا دشمنی آنان با پیامبر(ص)، امام علی(ع) و حضرت فاطمه زهرا(س) آن چنان بسیار بود که بدون شک برای حذف نام این دو، قرآن را هم تحریف و دچار نقصان می‌کردند.

ثانیاً، ۱۲۴ هزار پیامبر داریم که اسم کمتر از ۳۰ نفر آنان در قرآن ذکر شده است.

ثالثاً، در قرآن از جزئیات برخی موضوعات مانند تعداد رکعت های نماز و چگونگی رکوع و سجود آن، چگونگی روزه گرفتن سخن نیامده است. ایکنای- هم کفو بودن حضرت زهرا(س) و امام علی(ع) بر چه مبنایی است؟

مبنای کفویت حضرت زهرا(س) و امام علی(ع) را پیامبر(ص) در روایتی به زیبایی فرمود: «لَوْ لَمْ يَخْلُقِ اللَّهُ عَلِيًّا بَنَ أَبِي طَالِبٍ لَمَا كَانَ لِقَاطِمَةَ كَفُوًّا؛ اگر خداوند علی بن ابیطالب(ع) را نیافریده بود، هرگز برای فاطمه همسر شایسته ای پیدا نمی‌شد.» (روضه الواعظین، جلد ۱، صفحه ۱۴۶)

همچنین از امام صادق(ع) نقل است که فرمود: «لَوْ لَا أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَلَقَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ لَمْ يَكُنْ لِقَاطِمَةَ كَفُوًّا فِي وَجْهِ الْأَرْضِ أَدَمُ قَمَنْ دُوتَهُ؛ جبرئیل فرود آمد و گفت: ای محمد، خدای متعال فرموده: اگر علی را نیافریده بودم، روی زمین کفو و هم شأن برای دخترم فاطمه یافت نمی‌شد. نه فقط امروز که از زمان آدم تا انقراض عالم، فاطمه کفوی نداشته و نخواهد داشت.» (بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۹۲)

هر دو معصوم بودند و غیر معصوم نمی‌تواند با آنان ازدواج کند و حضرت علی(ع) مولود کعبه هستند، چه کسی شایسته تر از حضرت زهرا(س) برای ایشان بود.

در برخی از منابع متأخر درباره همسران امام علی(ع) چنین آمده است که نخستین همسر امام علی(ع)، حضرت فاطمه(س) دختر گرامی پیامبر خدا(ص) بود و امام علی(ع) تا زمانی که فاطمه زنده بودند، همسر دیگری نگرفت. (امین عاملی، سیدمحسن، أعيان الشيعة، ج ۱، ص ۳۲۶، دارالتعارف؛ بیروت، ۱۴۰۳؛ rlm؛ rlm)

گفت و گو از محدثه نعیمی فرد